

М. Ю. Барна

доктор економічних наук, професор,
перший проректор
Львівського торговельно-економічного університету

Л. Г. Медвідь

кандидат економічних наук, професор,
професор кафедри бухгалтерського обліку
Львівського торговельно-економічного університету

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена одній з актуальних проблем вищої школи – формуванню системи управління якістю закладу вищої освіти. Аналізуючи різні підходи до тлумачення сутності якості освіти, виявлено, що це поняття є досить неоднозначним та складним для інтерпретації, а більшість науковців у це поняття вкладають зміст двох аспектів: першого як результату освіти, другого як освітнього процесу. Одночасно досліджено, що предметом наукових дискусій є також сутність поняття «якість вищої освіти», хоча більшість учених розглядає його за трьома складниками: щодо якості результату, щодо якості освітнього процесу та щодо якості освітньої системи.

Відзначено, що якісна вища освіта насамперед повинна характеризуватися як високим рівнем знань, умінь, навичок та компетентностей випускників різних освітніх програм, так і глибиною особистісного розвитку майбутніх фахівців. Для цього більшість закладів вищої освіти запроваджують сучасні моделі управління якістю освіти відповідно до міжнародних стандартів якості вищої освіти, вимог чинного законодавства та для підвищення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. Узагальнюючи дослідження вчених та враховуючи досвід організації системи управління якістю у Львівському торговельно-економічному університеті виокремлені основні параметри якості вищої освіти та освітнього процесу. У ході дослідження визначено організаційно-методичні елементи системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти, до яких віднесено: мету СВЗЯ, принципи, функції, завдання та процедури, що тісно пов'язані між собою, а зміст і прояв кожного з них визначає її формулювання іншого.

Зазначено також, що побудувати систему внутрішнього забезпечення якості у ЗВО означає не лише розробити та впровадити систему процесів та процедур із забезпечення якості освіти, до яких залучені всі працівники, а й сформувати певну організаційну структуру, яка є сукупністю структурних підрозділів та колегіальних органів, що забезпечують якість освітньої діяльності та якість вищої освіти закладу освіти шляхом реалізації покладених на них функцій. Запропоновано структуру системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти закладу вищої освіти.

Ключові слова: якість освіти, якість вищої освіти, система управління якістю, система внутрішнього забезпечення якості.

Постановка проблеми. Найважливіше багатство будь-якої держави – це людський капітал як головний фактор формування і розвитку інноваційної економіки й економіки знань, який формується у сфері освіти загалом та вищої освіти зокрема. Якісна вища освіта насамперед повинна характеризуватися як високим рівнем знань, умінь, навичок та компетентностей випускників різних освітніх програм, так і глибиною особистісного розвитку майбутніх фахівців. Нині Україна робить упевнені кроки до розбудови системи забезпечення якості вищої освіти, щоб сформувати довіру суспільства до закладів освіти та гарантувати високий рівень якості освітніх послуг.

Більшість закладів вищої освіти запроваджують сучасні моделі управління якістю освіти відповідно до міжнародних стандартів якості вищої освіти,

вимог чинного законодавства та для підвищення конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

Проте дослідження проблем запровадження системи управління якістю освіти та освітньою діяльністю тривають. Науковці намагаються розглянути різні аспекти освітнього процесу (філософські, соціальні, педагогічні, політичні, демографічні, економічні тощо) та розглядають якість освіти як сукупність властивостей, що визначають її здатність задовольняти відповідні потреби особистості, суспільства, держави відповідно до призначення [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми гармонізації національної системи вищої освіти до європейської, якості вищої освіти досліджували І. Анненкова, В. Байденко, В. Білокопитов, Я. Болюбаш, О. Зінченко,

В. Кремень, О. Ляшенко, О. Павлова, М. Степко, Ю. Чортюк та інші вітчизняні вчені.

Дослідженням сутності понять «якість освіти» та «якість вищої освіти» присвячено наукові праці низки вітчизняних учених: Г. Альохіної, Л. Белової, В. Бульби, В. Зуб'яка, І. Лаппо, В. Лугового, О. Поступної, І. Распотнюка, П. Сауха, Ж. Таланової, М. Тализіна, Т. Хлебнікової, Т. Хоруженко та ін.

Сутність поняття «якість освіти» аналізували В. Зуб'як, К. Коваль, І. Распотнюк, П. Саух, М. Тализін, А. Токман, Т. Хоруженко та інші. У роботах К. Коваль, В. Приходько, І. Распотнюк, М. Тализіна та А. Токман визначені чинники якості освіти.

Поняття «якість вищої освіти» висвітлені у працях Р. Кучми, Я. Яхніна, а підходи до забезпечення якості вищої освіти викладені у А. Хлебнікової. У дослідженнях В. Зайчук, Ю. Зінковського, В. Лугового, Г. Мірського і Ж. Таланової обґрунтовані параметри, інструменти ідентифікації та забезпечення якості вищої освіти.

Проблеми створення та впровадження систем якості у вищій освіті окреслені у роботах таких учених, як: О. Волков, Л. Віткін, Г. Хімічева, А. Зенкін, В. Белов, В. Логачов та інших.

Механізм управління якістю освіти досліджували В. Александров, С. Домбровська, В. Луговий, Т. Лукаш, С. Шевченко.

Усі наукові дослідження свідчать про актуальність проблем запровадження та організації системи управління якістю у закладах вищої освіти та необхідність їх подальших розробок.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розкриття сутності понять «якість освіти» та «якість вищої освіти» й обґрунтування основних засад формування системи внутрішнього забезпечення якості у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи різні підходи до тлумачення сутності якості освіти, бачимо, що це поняття є досить неоднозначним та складним для інтерпретації.

Так, у короткому термінологічному словнику інноваційних педагогічних технологій пропонується таке визначення якості освіти: «якість освіти – це рівень знань і вмінь, розумового, морального і фізичного розвитку тих, хто навчається, на певному етапі відповідно до поставлених цілей; рівень забезпечення навчальної діяльності і надання освітніх послуг учасникам освітнього процесу навчально-виховним закладом» [2].

Одночасно в енциклопедії освіти дається визначення з огляду на процес контролю за якістю освіти, а саме: «якість освіти (англ. – quality of education) – певна збалансована відповідність певного освітнього рівня (загальної середньої, професійно-технічної, вищої тощо) численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється для

виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості» [3, с. 1017–1018].

Проте поняття «якість освіти» у науковій літературі має різні трактування та змістове наповнення. Нами узагальнено думки вчених щодо сутності якості освіти у табл. 1.

Узагальнюючи наведені визначення, варто зауважити, що у поняття «якість освіти» більшість науковців вкладають зміст двох аспектів: перший як результат освіти, другий як освітній процес. Саме такий підхід визначено чинним законодавством.

Так, відповідно до Закону України «Про освіту», якість освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, установленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором щодо надання освітніх послуг [16]. Одночасно якість освітньої діяльності – це рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що гарантує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [16].

Щодо якості вищої освіти, то у Законі України «Про вищу освіту» також визначається якість вищої освіти як «рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти» та якість освітньої діяльності як «рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань» [17].

Одночасно у трактуваннях учених якість вищої освіти розглядається в трьох аспектах: щодо якості результату, щодо якості освітнього процесу та щодо якості освітньої системи [18].

Такої ж думки дотримується Я. Яхнін, вказуючи, що «якість вищої освіти має три важливі аспекти: конструктивну якість курсу професійної підготовки, відповідну його змістовим первинним і організаційним можливостям; експлуатаційну якість, відповідну рівню реалізації навчального процесу; функціональну якість, відповідну мірі досягнення кінцевої мети професійної освіти фахівців» [19].

Узагальнюючи дослідження В. Андрущенка, М. Бойченка, Л. Горбунової, В. Зайчука, Ю. Зінковського, Г. Мірського, В. Ніколаєвського, І. Распотнюк, А. Токман, Т. Хлебнікової, І. Надольного та інших учених, урахувавши досвід організації системи управління якістю у Львівському торговельно-економічному університеті, нами виокремлені такі основні параметри якості вищої освіти та освітнього процесу, як:

– відповідність навчальних досягнень здобувачів вищої освіти державним освітнім стандартам;

Трактатування поняття «якість освіти» у науковій літературі

№ з/п	Автор	Визначення
1.	Г. Альохіна [4]	Якість освіти – це сукупність закладених ресурсів, освітнього процесу та його результату.
2.	В. Андрущенко [5]	Якість освіти можна розглядати як: загальнофілософську категорію, що є базисом для розвитку знань; процес осягнення знання, навчання та освіти, зорієнтований на якісні характеристики з позицій загальнонауковості; конкретно науковий складник – навчальна, педагогічна та освітня діяльність та її наслідки; кількісний складник, що через свої технологічні особливості виявляється в методиках оцінювання знань та їх відповідності необхідним стандартам.
3.	С. Гончаренко [6]	Якість освіти – це узагальнений показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі. Тому цю категорію варто розглядати в динаміці тих змін, що характеризують поступ держави в контексті світових тенденцій: освіта рухається до консолідації та інтеграції у світове співтовариство чи протистоїть йому, ставлячи власні інтереси понад усе.
4.	П. Дмитренко [7]	Якість освіти розглядається в двох аспектах: зовнішньому (якість результату освітнього процесу) та внутрішньому (характеристики системи забезпечення якості). Якість результату освітнього процесу відображає відповідність рівня підготовки випускників вимогам стандартів. Система забезпечення якості складається зі змісту освіти, рівня підготовки тих, хто навчається, викладацьких кадрів, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, використання освітніх технологій тощо.
5.	Р. Зуб'як [8]	Якість освіти є характеристикою системи освіти, яка відображає відповідність організованого процесу, досягнутих результатів та самої системи цілям, соціальним нормам, стандартам освіти, потребам споживачів.
6.	К. Коваль [9]	Якість освіти одні розглядають як суспільний ідеал освіченості людини; другі як результат її навчальної діяльності; треті як процес організації навчання та виховання; четверті як критерії функціонування освітньої системи.
7.	О. Локшина [10]	Якість освіти – це суспільна характеристика, а не предмет змагання чи політичний аргумент в оцінюванні розвитку держави на конкретному етапі її становлення. Тому суб'єкти освітнього процесу по-різному оцінюють його якість, зокрема через такі поняття, як «суспільний ідеал освіченості людини»; «процес організації навчання і виховання»; «результат навчальної діяльності»; «критерій функціонування освітньої системи». Якість освіти не може бути забезпечена ні на локальному, ні на загальнодержавному рівні без належної системи управління.
8.	Ю. Романенко [11]	У широкому сенсі якість освіти – це збалансована відповідність процесу, результату та освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти. У вузькому розумінні якість освіти зводиться здебільшого до переліку вимог до особистості, освітнього середовища й системи освіти, яка реалізує їх на певних етапах навчання.
9.	П. Саух [12]	Якість освіти – це багатовимірна модель соціальних норм і вимог до особистості та освітнього середовища, в якому відбувається розвиток особистості, та системи освіти, яка реалізує їх на всіх етапах навчання людини.
10.	М. Тализін [13], А. Токман, І. Распотнюк [14]	Якість освіти – це комплекс характеристик освітнього процесу, зокрема, якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування та якість результату освіти, що сприяють формуванню особистісної компетентності.
11.	Т. Хоруженко [15]	Якість освіти відображає ступінь відповідності сукупності властивостей освітнього процесу та його результату певним нормам (стандартам) освіти. Результативною категорією якості освіти є якість підготовки фахівців, яка виявляється у певному комплексі компетенцій випускника.

– якість навчально-виховного процесу, що забезпечує рівень особистісного розвитку та формування соціальних якостей сучасного фахівця;

– динаміка індивідуальних досягнень здобувачів вищої освіти у самовизначенні, саморозвитку, самореалізації;

– позитивна мотивація студентів до навчання, готовність до пізнавальної діяльності, набуття професійної майстерності, участь у наукових дослідженнях, студентському самоврядуванні, соціальних програмах тощо;

– якість управління освітніми програмами з урахуванням потреб та побажань зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів;

– науковий потенціал та викладацька майстерність професорсько-викладацького складу;

– задоволеність здобувачів вищої освіти якістю й організацією навчального процесу;

– сучасне матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення навчального процесу з використанням сучасних освітніх технологій;

– наявність системи контролю й оцінювання навчання, викладання та організації освітнього процесу;

– співпраця з провідними зарубіжними закладами вищої освіти за програмами стажування, навчання, обміну, здобуття подвійного диплома тощо;

- формування академічної культури, дотримання професійних та етичних стандартів учасниками освітнього процесу, запобігання порушенням академічної доброчесності;

- визнання закладу вищої освіти в освітньому середовищі, підвищення його іміджу та рейтингових позицій серед освітніх установ.

Натепер підвищення якості освіти та освітнього процесу залежить від ефективності реформування системи вищої освіти загалом та запровадження сучасних систем управління якістю надання освітніх послуг кожним закладом вищої освіти зокрема.

Якщо вирішення проблем реформування галузі вищої освіти загалом майже повністю перебуває в компетенції державних органів влади, то питання модернізації СУЯ надання навчальних послуг – компетенція і завдання самих закладів вищої освіти [20, с. 6].

Однак, вирішуючи проблеми модернізації СУЯ надання навчальних послуг, усі ЗВО повинні дотримуватись вимог чинного законодавства, прийнятих державних стандартів та обов'язкових міжнародних рекомендацій.

При цьому потрібно враховувати, що основними світовими тенденціями в галузі забезпечення якості освітніх процесів є:

- розробка єдиних критеріїв і стандартів гарантії якості освіти (як приклад, документ «Стандарти і Директиви для агентств гарантії якості у вищій освіті на території Європи»);

- створення і впровадження систем якості ЗВО на базі різних моделей системи якості, включно з вимогами і рекомендаціями міжнародних стандартів ISO 9000, європейської моделі ТОМ тощо;

- створення, розвиток і гармонізація національних систем акредитації освітніх програм до вимог європейських країн;

- використання як процедур зовнішнього контролю освітнього процесу і його результатів на базі національних систем акредитації та атестації, так і внутрішньої самооцінки з використанням різних моделей [20, с. 7].

Запровадження цілісної системи управління якістю у закладах вищої освіти має:

- враховувати особливості управління якістю освіти у ЗВО;

- узгоджувати державні стандарти з особливостями управління якістю освіти у ЗВО;

- створювати дієвий зв'язок між усіма суб'єктами управління якістю освіти у ЗВО;

- вдосконалювати внутрішню нормативну документацію з управління якістю освіти у ЗВО.

На нашу думку, визначальним складником системи управління якістю (СУЯ) закладу вищої освіти є система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості – СВЗЯ).

Організаційно-методичні елементи системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти наведені нами на рис. 1.

Мета системи внутрішнього забезпечення якості полягає у підвищенні ефективності управління якістю освіти у закладі вищої освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти закладу освіти ґрунтується на таких принципах:

- відповідності європейським і національним стандартам якості вищої освіти;

- максимального задоволення вимог та очікувань стейкхолдерів;

- автономії ЗВО, яка сприяє забезпеченню якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

- лідерства та персональної відповідальності керівників усіх рівнів;

- системного підходу до процесів освітньої діяльності та вищої освіти;

- професіоналізму та компетентності науково-педагогічних працівників та інших співробітників ЗВО;

- постійного моніторингу та підвищення якості освітнього процесу;

- студентоцентрованого навчання на основі компетентнісного підходу;

- залучення здобувачів вищої освіти, роботодавців та інших зацікавлених сторін до процесу забезпечення якості;

- відкритості інформації на всіх етапах забезпечення якості;

- прозорості та логічності процесів прийняття рішень;

- академічної доброчесності та наукової етики.

Зазначені принципи тісно пов'язані між собою, а зміст і прояв одного з них іноді визначає й формування іншого. Дотримання принципів системи внутрішнього забезпечення якості у закладі вищої освіти забезпечує її відповідність сучасним тенденціям і перспективам розвитку вищої освіти в Україні та в світі та ефективність функціонування системи управління якістю.

СВЗЯ закладу вищої освіти передбачає реалізацію таких функцій:

- аналітико-прогностичної, що передбачає аналіз можливості ліцензування нових спеціальностей; аналіз навчально-методичного забезпечення освітніх компонент; аналіз пропозицій з питань підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; аналіз пропозицій з розробки та супроводження освітніх програм, їхньої структури та змісту; аналіз стану зв'язків структурних підрозділів зі стейкхолдерами, зокрема роботодавцями; маркетингову діяльність, спрямовану на вивчення попиту роботодавців на фахівців за визначеними освітніми програмами; розроблення нормативних документів ЗВО з

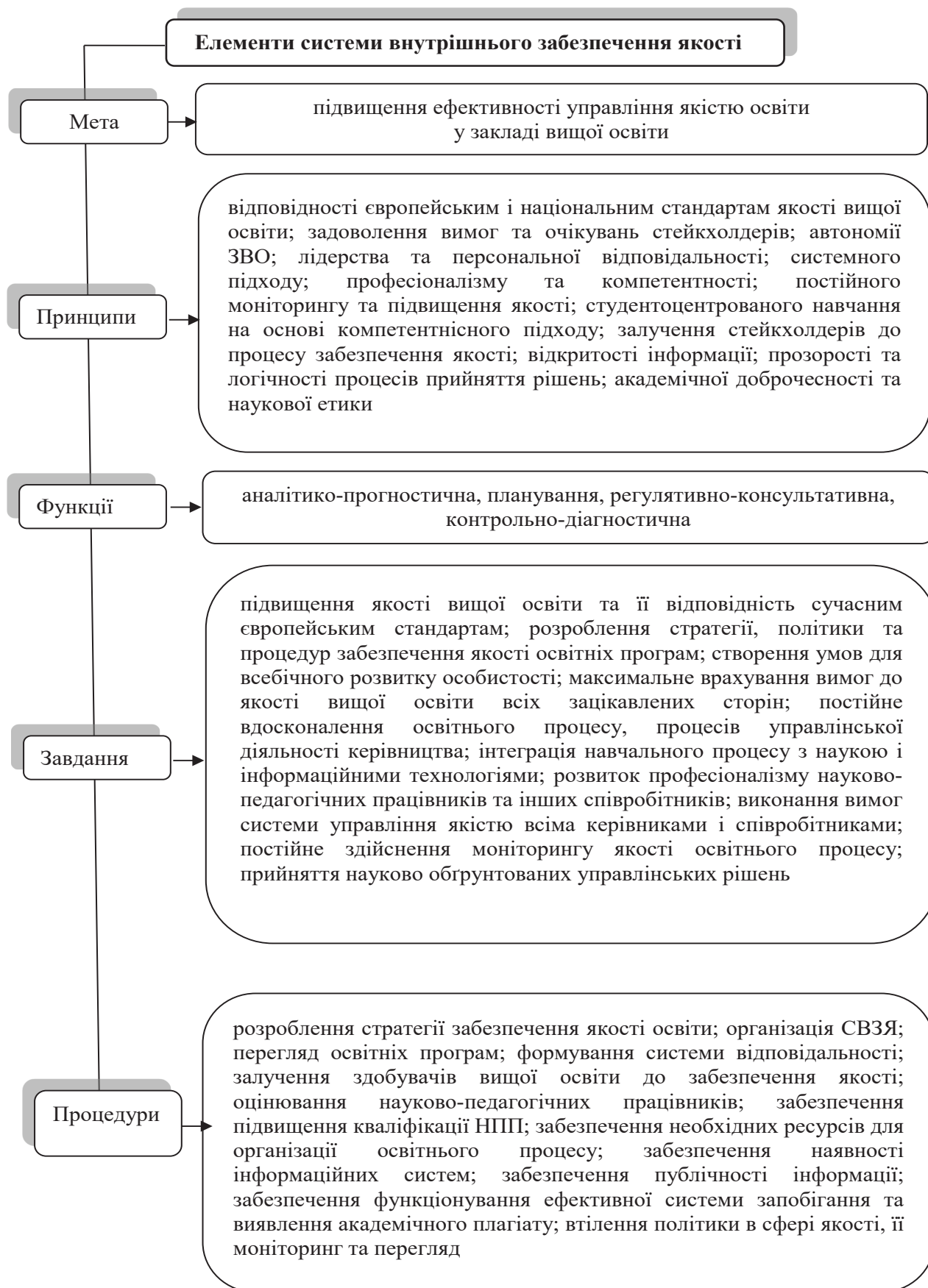

Рис. 1. Організаційно-методичні елементи системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти

питань забезпечення якості на підставі моніторингу змін у законодавстві;

- планування, що передбачає перспективне та поточне планування графіка ліцензування спеціальностей та акредитації освітніх програм; планування заходів, спрямованих на удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти;

- регулятивно-консультативної, що передбачає залучення стейкхолдерів до формування освітніх програм та аналізу якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти; надання консультативних послуг щодо підготовки ліцензійних та акредитаційних справ; проведення науково-методичних заходів (семінарів, конференцій) з питань забезпечення якості вищої освіти; розробку рекомендацій щодо планування структурними підрозділами закладу вищої освіти роботи із забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності на навчальний рік;

- контроль-діагностичної, що передбачає аналіз відповідності змісту освітніх програм стандартам вищої освіти, моніторинг стану працевлаштування та кар'єрних траєкторій випускників за спеціальністю, контроль за якістю підготовки та оформлення ліцензійних й акредитаційних справ, контроль за врахуванням рекомендацій та зауважень після акредитації, контроль за дієвістю внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, контроль за станом навчально-методичної та обліково-звітної документації на факультеті (інституті, кафедрі), контроль реалізації освітніх програм, моніторинг та їх періодичний перегляд, моніторинг якості навчально-методичного забезпечення, моніторинг якості науково-педагогічної діяльності професорського викладацького складу ЗВО, моніторинг якості та успіхів навчання здобувачів вищої освіти, опитування роботодавців про якість підготовки випускників ЗВО, опитування випускників щодо якості освітньої програми, опитування науково-педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти щодо якості освітньої діяльності, підготовку узагальнених інформаційно-аналітичних матеріалів за результатами моніторингу роботи структурних підрозділів [21].

Усі функції взаємопов'язані і взаємно зумовлюють одна одну, створюючи єдиний управлінський цикл якості вищої освіти.

Запровадження системи внутрішнього забезпечення якості у закладі вищої освіти спрямоване на вирішення таких завдань:

- підвищення якості вищої освіти та її відповідність сучасним європейським стандартам на основі ефективного використання потенціалу ресурсів кожного підрозділу ЗВО, координації та консолідації зусиль усіх суб'єктів освітнього процесу;

- розроблення стратегії, політики та процедур забезпечення якості освітніх програм, що реалізуються, імплементація студентоцентрованого підходу в проєктуванні та реалізації освітніх програм;

- створення умов для всебічного розвитку особистості і самоактуалізації здобувачів вищої освіти через реалізацію завдань гуманізації навчання і виховання;

- безперервне вивчення, прогнозування та максимальне врахування вимог до якості вищої освіти всіх зацікавлених сторін;

- постійне вдосконалення освітнього процесу, процесів управлінської діяльності керівництва, запровадження у закладі вищої освіти демократичних принципів управління, сучасних навчально-виховних та управлінських технологій;

- інтеграція навчального процесу з наукою та інформаційними технологіями, впровадження інноваційних технологій особистісно зорієнтованого навчання здобувачів вищої освіти;

- розвиток та підвищення професіоналізму науково-педагогічних працівників та інших співробітників, їх відповідальності й компетентності у сфері якості освітнього процесу шляхом створення умов для професійного зростання та підвищення кваліфікації;

- неухильне виконання вимог системи управління якістю всіма керівниками і співробітниками і безперервне її удосконалення;

- постійне здійснення моніторингу якості освітнього процесу, запровадження кваліметричних методик і процедур, посилення функцій контролю, удосконалення засобів оцінки якості освіти;

- прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти на основі аналізу повної та об'єктивної інформації.

Система внутрішнього забезпечення якості реалізується через виконання визначених, розроблених та запроваджених процедур:

- розроблення стратегії забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти;

- організації системи забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти;

- перегляду освітніх програм з визначеною періодичністю та постійним моніторингом;

- формування системи відповідальності всіх структурних підрозділів та співробітників за забезпечення якості;

- залучення здобувачів вищої освіти до забезпечення якості;

- щорічне оцінювання науково-педагогічних працівників та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному вебсайті;

- забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників;

- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу;

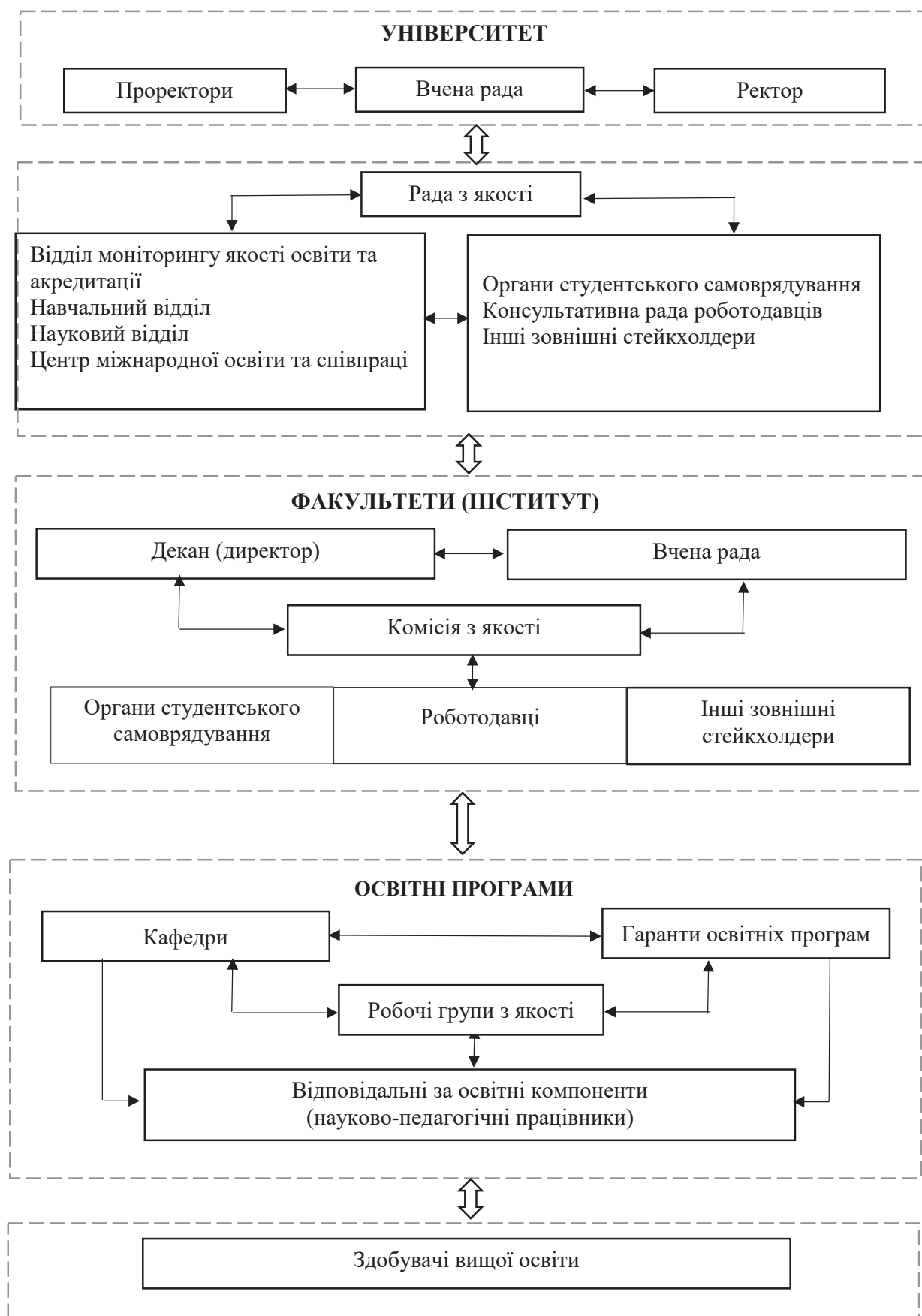

Рис. 2. Структура системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти ЗВО

- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату;
- втілення політики в сфері якості, її моніторинг та перегляд.

Таким чином, система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти формується з використанням системи процедур, які характеризуються єдністю та повнотою.

Проте побудувати систему внутрішнього забезпечення якості у ЗВО означає не лише розробити та впровадити систему процесів та процедур із забезпечення якості освіти, до яких залучені всі працівники, а й сформувати певну організаційну структуру, яка є сукупністю структурних підрозділів та колегіальних органів, що забезпечують якість освітньої діяльності та якість вищої освіти закладу освіти шляхом реалізації покладених на них функцій.

Структура системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти закладу вищої освіти наведена на рис. 2.

Особливе місце у вдосконаленні системи управління якістю закладу вищої освіти посідає процедура оцінювання СВЗЯ, яка має проводитися за такими напрямками, як:

- політика в сфері якості;
- розроблення і затвердження освітніх програм;
- процедура внутрішньої експертизи освітніх програм у ЗВО;
- студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання;
- зарахування, досягнення, визнання та атестація здобувачів вищої освіти;
- викладацький склад;
- поточний моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм;
- моніторинг успішності та навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Для цього розробляється система індикаторів та показників оцінки СВЗЯ та для проведення моніторингу застосовуються засоби опитування всіх суб'єктів освітнього процесу та зацікавлених осіб.

Отже, для імплементації вимог чинного законодавства у сфері вищої освіти виникає необхідність запровадження сучасних систем управління якістю надання освітніх послуг кожним закладом вищої освіти.

Висновки і пропозиції. Різні підходи до трактування поняття «якість освіти» свідчать про багатоглибкість та різноплановість наукових поглядів з урахуванням двох аспектів: першого як результату освіти, другого як освітнього процесу.

Предметом наукових дискусій є також сутність поняття «якість вищої освіти», хоча більшість учених розглядає його за трьома складниками: щодо якості результату, щодо якості освітнього процесу та щодо якості освітньої системи.

На нашу думку, визначальним складником системи управління якістю закладу вищої освіти, що забезпечує її безперервне удосконалення, є система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості). Запропоновані нами організаційно-методичні елементи системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти дадуть змогу створити сучасне освітнє середовище, залучити всіх учасників освітнього процесу до його вдосконалення, забезпечити співпрацю із зовнішніми стейкхолдерами для підвищення довіри до закладу вищої освіти та його конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг.

У подальших дослідженнях планується розглянути індикатори та показники оцінки системи внутрішнього забезпечення якості та методику проведення моніторингу ступеня відповідності форм, методів навчання та викладання принципам академічної свободи та студентоцентрованого підходу в навчанні; моніторингу потреб та ступеня задоволення здобувачів вищої освіти наданням освітніх послуг та роботою структурних підрозділів закладу вищої освіти; моніторингу рівня обізнаності щодо процедур дотримання академічної доброчесності, її популяризації в академічному середовищі та заходів щодо реагування на прояви академічної недоброчесності; моніторингу рівня реагування на прояви академічної недоброчесності та нульової толерантності до академічної недоброчесності у ЗВО; моніторингу рівня об'єктивності оцінювання контрольних заходів; моніторингу рівня залучення студентів до розробки і перегляду освітніх програм; моніторингу ступеня задоволеності студентів організацією процесу практичної підготовки та відповідності підприємства – бази практики вимогам програми практики; моніторингу визначення рівня навантаження студентів, моніторингу визначення рівня реалізації права на вибір навчальних дисциплін та можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії тощо.

Список використаної літератури:

1. Хлебнікова Т.М. Кваліметричний підхід до вивчення якості вищої освіти. *Теорія та методика управління освітою*. Київ : Ун-т менеджменту освіти НАПН України, 2011. Вип. 5. URL: <http://tme.uomo.edu.ua/docs/5/11hleqhe.pdf>.
2. Короткий термінологічний словник інноваційних педагогічних технологій. URL: <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/zahody/6264-korotkij-terminologichnij-slovník-innovacijnix-pedagogichnix-technologij.html>.

3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
4. Альохіна Г.М. Якість освіти у контексті сучасних трансформацій вищої освіти. *Вища освіта України*. Київ : Педагогічна преса, 2014. С. 124–127.
5. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір : монографія / авт. кол.: В. Андрущенко (керівник), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. Київ : Педагогічна думка, 2012. 220 с.
6. Гончаренко С.У. Головне – якість освіти. *Педагогічна газета*. 2006. № 3. С. 4.
7. Дмитренко П.В. Принципи управління якістю освіти. URL: http://gnpu.edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_19/V19_3_9.pdf.
8. Зуб'як Р.М. Управління якістю підвищення кваліфікації керівників загальноосвітніх навчальних закладів сільської місцевості. URL: <http://tme.uuo.edu.ua/docs/2/09zubrlt.pdf>.
9. Коваль К. Змістові складники поняття «якість освіти». *Педагогіка та психологія*. Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків : Курсор, 2011. Вип. 39. С. 37–41.
10. Локшина О.І. Моніторинг якості освіти: світовий досвід. *Педагогіка і психологія*. 2013. № 1. С. 108–116.
11. Романенко Ю.А. Якість освіти: суть поняття та оцінювання. *Вісник НПУ ім. М.П. Драгоманова*. URL: <http://go.gl/F7B9Vc>.
12. Саух П.Ю. Якість освіти як індикатор рівня життя інформаційного суспільства. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2006. С. 3–7.
13. Талізін М. Проблеми якості освіти. Київ : Наукова думка, 2006. 112 с.
14. Токман А., Распотнюк І. Сутність і структура поняття «якість освіти у ВНЗ» у педагогічній літературі. *Освіта на Луганщині*. 2013. № 1. С. 25–29.
15. Хоруженко Т.А. Методичні засади моніторингу якості фахової підготовки майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.02. Чернігів, 2010. 21 с.
16. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р., № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про вищу освіту : Закон України від 01.07. 2014 р., № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Кучма Р.М. Сучасні системи управління якістю вищої освіти в контексті вимог Болонського процесу. *Філософія. Політологія*. 2010. Випуск 94–96. С. 87–93.
19. Яхнін Я.К. Сучасні підходи до якості освіти. Київ : Наукова думка, 2010. 143 с.
20. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах : навчальний посібник : у 2 ч. Ч. 1: Теоретичні засади формування систем управління якістю надання освітніх послуг / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 136 с.
21. Методичні рекомендації щодо побудови інституційної структури внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у закладах вищої освіти. URL: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/quality/wp-content/uploads/sites/25/2018/06/metod-recom_QUAERE.pdf.

Barna M., Medvid L. Basic principles of forming the system of internal quality assurance in higher education institution

The article is devoted to one of the current problems of higher education – the formation of a quality management system of higher education institutions. Different approaches to the interpretation of the essence of the quality of education have shown. This concept is quite ambiguous and difficult to interpret, and most scholars invest in this concept the meaning of two aspects: the first as a result of education, the second as an educational process. At the same time, it was researched that the subject of scientific discussions is also the essence of the concept of “quality of higher education”, although most scholars consider it in three components: the quality of results, the quality of the educational process and the quality of the education system.

It is noted that high-quality higher education should be characterized primarily by a high level of knowledge, skills, abilities and competencies of graduates of various educational programs, and the depth of personal development of future professionals.

For the majority of higher education institutions, the modern management model of quality education implements in line with international standards of quality higher education with current legislation and to improve competitiveness in the educational market. We summarized the research of scientists and took into account the experience of organizing a quality management system at Lviv University of Trade and Economics. We have identified the main parameters of the quality of higher education and the educational process. The research identified organizational and methodic elements of the system of internal quality assurance in higher education institutions, which include: the purpose of the system of internal quality assurance, principles, functions, tasks and procedures that are closely related, and the content and manifestation of these elements determine the formulation of the other.

The system of internal quality assurance in higher education institutions doesn't mean only to develop and implement a system of processes and procedures for quality assurance of education, which involves

all employees, but also to form a certain organizational structure, which is a set of structural units and collegial bodies, which provide the quality of educational activity and quality of higher education the educational institution by implementing the functions assigned to them. The structure of the system of internal quality assurance of educational activity and quality of higher education of higher education institution is offered.

Key words: *quality of education, quality of higher education, quality management system, system of internal quality assurance.*